

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Jaroslava Hubáčka a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobce: **I. M.**, proti žalovanému: **Krajský úřad Moravskoslezského kraje**, se sídlem 28. října 117, Ostrava, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. 7. 2006, č. j. 22 Ca 438/2004 - 43,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 23. 2. 2006, č. j. 22 Ca 438/2004 - 31, zamítl žalobu podanou žalobcem (dále jen „stěžovatel“), kterou se domáhal vydání rozsudku, kterým by byla Krajskému úřadu Moravskoslezského kraje uložena povinnost vydat rozhodnutí, že Magistrát města Ostravy je povinen vydat stěžovateli živnostenský list s obchodním jménem Mobil.

Proti tomuto rozsudku krajského soudu podal stěžovatel v zákonné lhůtě kasační stížnost, v níž krajskému soudu vytkl nesprávné právní posouzení věci a navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek krajského soudu a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 5. 2006, č. j. 22 Ca 438/2004 – 39, byl stěžovatel vyzván, aby do 1 měsíce ode dne doručení tohoto usnesení sdělil, kdo ho bude v řízení o kasační stížnosti zastupovat s poučením, že pokud nebude v uvedené lhůtě zaslána krajskému soudu plná moc udělená advokátovi, bude kasační stížnost odmítnuta. Stěžovatel na tuto výzvu reagoval dopisem ze dne 13. 6. 2006, v němž sdělil, že nemá dostatek finančních prostředků k tomu, aby si zvolil advokáta a vyslovil souhlas s tím, aby ho v řízení o kasační stížnosti před Nejvyšším správním soudem zastupovala osoba s vysokoškolským právnickým vzděláním, ale pod podmínkou, že jí nedá plnou moc a ta nezmění nic na jeho žalobě.

Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 27. 7. 2006, č. j. 22 Ca 438/2004 – 43, ustanovil stěžovateli pro řízení o kasační stížnosti zástupcem advokáta JUDr. Vítězslava Blahuta. Toto usnesení nabylo právní moci dne 21. 8. 2006.

Proti tomuto usnesení krajského soudu podal stěžovatel v zákonné lhůtě kasační stížnost, v níž vyjádřil podiv nad tím, že mu krajský soud „pomáhá a dává mu advokáta“. Není však pravdou, že by sám žádal o ustanovení zástupce. Krajskému soudu naopak jasně sdělil, že žádného advokáta nezplnomocní k zastupování. Pokud mu však JUDr. Vítězslav Blahut pomůže rozšířit obzor, bude rád. Také pro řízení o této kasační stížnosti nikomu neuděluje a neudělí plnou moc k zastupování. Z těchto důvodů navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené usnesení krajského soudu o ustanovení zástupce v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti a přitom sám neshledal vady uvedené v odstavci 3, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Podle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení. Tato ústavní kautela se nepochybně vztahuje i na řízení před správními soudy. Její hlavní význam však tkví v povinnosti uvedených orgánů nebránit účastníkovi řízení, aby v řízení využíval právní pomoci. Základní procesní předpisy (o. s. ř., s. ř. s., tr. ř.) pak za určitých podmínek zakotvují i právo na ustanovení zástupce soudem (čl. 6 odst. 3 písm. c) Evropské úmluvy o lidských právech). Povinnost státu vyplývající z ústavně zaručeného práva na právní pomoc je dostatečně, i z hlediska obligatorního zastoupení pro řízení o kasační stížnosti, zabezpečena zákonem stanoveným způsobem (zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, s. ř. s.), byť by tento způsob přinášel pro žadatele o právní pomoc jisté potíže (podání žádosti, osvědčení zákonem stanovených podmínek, apod.). Je totiž věcí státu, a nikoli subjektivních představ žadatele o právní pomoc, za jakých podmínek a jakým způsobem je, i nemajetným žadatelům, poskytnutí právní pomoci zabezpečeno (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 3. 1998, sp. zn. III. ÚS 296/97, in Sb. n. u. ÚS, svazek č. 10, usnesení č. 20, str. 409). Ústavně garantované právo na právní pomoc zahrnuje (zásadně, vyjma řízení pro něž je předepsáno obligatorní zastoupení) právo účastníka zvolit si, zda se nechá či nenechá zastoupit, a případně též kým. Právní zastoupení je tak ponecháno, s uvedenou výjimkou, zcela na vůli účastníka, a to bez ohledu na to, zda by toho byl jinak schopen sám.

Kasační stížnost podle ustanovení § 102 a násl. s. ř. s. je mimořádným opravným prostředkem sloužícím k přezkoumání rozhodnutí krajského soudu Nejvyšším správním soudem z hlediska tvrzených nezákonností. Proto zákonná úprava obsažená v ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s. volí záměrně požadavek na kvalifikované právní zastoupení fyzických či právnických osob především advokátem, s ohledem na nezbytnost garantované profesní právní erudice zástupce. Smyslem procesního institutu povinného zastoupení tedy je, aby Nejvyšší správní soud nebyl nadměrně zatěžován nekvalifikovanými návrhy účastníků a bylo tak zajištěno kvalifikované uplatňování práv v řízení před tímto soudem. Smysl a účel obecné povinnosti právního zastoupení lze tedy spatřovat zejména ve zcela mimořádné závažnosti řízení před Nejvyšším správním soudem, a s tím spjaté snaze zajistit povinným právním zastoupením nejenom právně kvalifikované uplatňování práv, nýbrž i garantovat vyšší stupeň objektivitu účastníků řízení při posuzování vlastního postavení (srov. Pl.ÚS-st.-1/96, ze dne 21. 5. 1996). S. ř. s. tak činí obdobně jako některé jiné procesní úpravy, včetně úpravy řízení před Ústavním soudem. Nelze tedy dovodit, že by touto úpravou byl stěžovatel neúměrně (nedůvodně) zkrácen na svých ústavních právech, především na právu přístupu k soudu a na právu na právní pomoc v řízení před soudy.

Z ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. vyplývá, že pro ustanovení advokáta soudem je třeba splnit věcně dvě podmínky. První je splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, druhou je pak potřeba ochrany práv účastníka řízení. Pokud jde o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti, je situace z povahy věci poněkud jiná. Podle ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s. je zastoupení advokátem v řízení o tomto mimořádném opravném prostředku obligatorní. Z citovaného ustanovení vyplývá, že povinné zastoupení stěžovatele advokátem v řízení o kasační stížnosti proti rozsudku krajského soudu je zvláštní podmínkou řízení o tomto mimořádném opravném prostředku, jejíž nedostatek lze odstranit, ale bez jejíhož splnění nelze vydat rozhodnutí ve věci samé. Pokud tedy stěžovatel v řízení o kasační stížnosti proti zamítavému rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 2. 2006, č. j. 22 Ca 438/2004 - 31, zastoupen nebyl, byl právem vyzván krajským soudem, aby odstranil tento nedostatek podmínky řízení o kasační stížnosti. Jelikož stěžovatel sdělil, že nemá potřebné vysokoškolské právnické vzdělání, ani finanční prostředky k tomu, aby zplnomocnil jím zvoleného advokáta k zastupování v řízení o uvedené kasační stížnosti, krajský soud ustanovil stěžovateli zástupcem advokáta JUDr. Vítězslava Blahuta.

Stěžovatel v kasační stížnosti namítal v podstatě jen absenci své žádosti o ustanovení zástupce a zdůraznil, že žádného advokáta také nezplnomocní k zastupování v tomto řízení.

Stěžovatel podle názoru krajského soudu splňoval v době vydání napadeného usnesení obě uvedené zákonné podmínky, a krajský soud mu proto ustanovil, i se zřetelem k § 105 odst. 2 s. ř. s., zástupce. Stěžovatel k výzvě krajského soudu, která předcházela vydání tohoto usnesení týkající se jeho povinného zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti sdělil mimo jiné, že „jsem ochoten udělat i ještě jeden ústupek a dovoluji komukoliv s takovým vzděláním (myšleno vysokoškolským právnickým) aby mě zastupoval před soudem NSS v Brně s podmínkou, že mu nedám plnou moc a nesmí nic měnit v mé žalobě. Může mi pouze dávat rady a jestliže budou plodné, tak na něj budu myslet v odškodnění. To je vše co mohu udělat“. Výklad krajského soudu, který z citovaného sdělení dovodil, že stěžovatel požádal o ustanovení advokáta je výkladem, který vzhledem k nemajetnosti stěžovatele a k ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s. stěžovateli prospívá, nijak mu neškodí, žádným způsobem nekrátí jeho práva, jde jednoznačně v jeho prospěch a odpovídá i smyslu povinného zastoupení podle s. ř. s. Obsah citovaného sdělení stěžovatele lze zcela racionálně vyložit jako souhlas stěžovatele s ustanovením zástupce v řízení před Nejvyšším správním soudem, nebo alespoň jako srozumění s postupem krajského soudu. V případě aplikace právního ustanovení je sice nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění, nicméně v případě rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoliv pochybnost, lze upřednostnit výklad e ratione legis před výkladem jazykovým. Je skutečností, že stěžovatel výslovně nepodal návrh vyjádřený slovy „žádám, resp. navrhuji“ (§ 35 odst. 8 s. ř. s.), aby mu byl ustanoven advokát pro řízení o kasační stížnosti. Smyslem podání této žádosti je však zejména souhlas stěžovatele se zastoupením (soudem ustanoveným advokátem) v případě povinného zastoupení. Stěžovatel tak dává najevo, že si i v případě povinného zastoupení nemůže z různých důvodů prioritně sám zvolit advokáta a zplnomocnit ho ke svému zastupování. Stěžovatel tedy v této věci, i při absenci explicitní žádosti, resp. návrhu na ustanovení zástupce, při nevyslovení záporného postoje k ustanovení zástupce v řízení o kasační stížnosti splnil zákonné podmínky ustanovení § 35 odst. 8 s. ř. s. Krajský soud totiž stěžovatele vyzval k odstranění nedostatku v zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti, a ten souhlasil s ustanovením tohoto zástupce slovy uvedenými shora. Lze proto konstatovat, že k ustanovení zástupce došlo na žádost, resp. návrh, stěžovatele. Opačný výklad by za popsáného stavu nebyl v souladu ani se smyslem institutu povinného zastoupení, jímž má být zajištěno kvalifikované uplatňování práv stěžovatele před Nejvyšším správním soudem.

Nejvyšší správní soud proto dospěl k závěru, že kasační stížnost stěžovatele není důvodná, a proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). O kasační stížnosti rozhodl bez jednání, protože mu takový postup umožňuje ustanovení § 109 odst. 1 s. ř. s.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1, věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Nejvyšší správní soud žádnému z účastníků náhradu nákladů nepřiznal, protože stěžovatel v řízení úspěch neměl a Krajskému úřadu Moravskoslezského kraje žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. května 2008

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu